

държавата и държавния глава, а пъкъ по длъжността, която той е заемалъ въ държавата, тарханътъ е билъ областенъ управителъ, или намѣстникъ на българския царь въ известна областъ, зависелъ е направо отъ него и като такъвъ, вѣроятно, е съединявалъ въ лицето си военната и гражданската властъ, подобна на византийскитѣ капетани, дуки, стра-тези на темитѣ. Що се отнася до приставникѣ булнасъ-, калу-, бори-, олгу-, то ние не се вземаме да ги обясняваме и прѣдоставяме това на ориенталиститѣ.¹⁾ Обаче като имаме прѣдъ видъ, че и у хазарскитѣ таркани се срѣщатъ подобни *приставки*, Алпъ-, Ражу-, то ние сме на-клонни да мислимъ, че това сѣ били *рангови отличия*, тъй като една отъ тарханскитѣ длъжности — булнасъ-тарханъ, се е заемала отъ царския синъ, а пъкъ споредъ житието на св. Климентъ, бори-тарханъ се приравнява на *ὑποστρατηγός* — подвойвода, поднамѣстникъ на българската областъ: сѣщо такъвъ билъ и споменатиятъ въ житието на 15-тѣ тиве-риополски мъченици „българинъ *Таридинъ*, човѣкъ не само знатенъ, но и дѣтеленъ“, и управителъ на областта Кутмичевница — *Добета* (ж. на св. Климентъ гл. XVII^а. Вж. и стр. 25. за титлата ханъ, която Б. смѣта за хазарска. Този титла е чисто *турско-татарски* и е занесена въ България още отъ врѣмето на Аспаруха. (Ср. *ханъ* *ὑβέρη* — „великъ“ „славни ханъ“ или канъ). Колкото за твърдението на Б., че нѣкои отъ латин-скитѣ (sic) писатели даватъ на нѣкои български господари титлата *Saganus* (Pertz. Mon. Germ. t. I. App. Hincmar 465), — това е единичното мѣсто и твърдѣ съмнително (вж. обаче горѣ Иречекъ).²⁾ — Българскитѣ езически господари до Маламира включително, до колкото може да се сѣди по известнитѣ до сега паметници, сѣ носили титлата ханъ или канъ, които се приравнява обикновено за нѣмание съотвѣтната въ гръцкия езикъ дума: между *βασιλεὺς* и *ἄρχων* наедно съ *κύριος* и *ἀρχηγός* и съ *ἄρχων*. Въ сѣщностъ *ханъ*, като титла на напълно самодържавенъ господарь и като варварска, която не може да се сравни съ титлата на боговъѣщаници

¹⁾ По-смѣля отъ Златарски най-малко Успенскій, който въ Изв. Русск. Арх. Инст. въ Конст. т. III. Дѣя историческия надписи, р. 186 гласува *Олга* отъ собств. име *Олега*: „Въ предпоследній строкъ *ἡν Θεοδόρου Ὀλγας Τραχανος*, во первыхъ останавливается на собѣ вниманіе двойное имя Феодора и Олега, во вторыхъ, титулъ и званіе. Что касается двойнаго имени Феодоръ и Олега, то совершенно конечно это второе имя, которое носилъ и современный болгарскому великому русскій Кіевскій князь. Должно думать, что это было языческое имя и притомъ старославянское, ибо трудно прѣдполагать присутствіе норманскаго элемента въ тогдашней Болгаріи. *Олега*, получившій при крещеніи имя Феодора, занималъ при дворѣ Симеона важное мѣсто“ и пр.

Баласчевъ се потруди да опровергае мнѣніето на Златарски, че въ приставката Булнасъ — нѣмаме лично име, въ Изв. русск. арх. Инст. въ Кляз, VI вып. 3, 1899. „Новия данни за исторіи грекоболгарскихъ войнъ при Симеонѣ на основаніи житія Маріи Новой“ р. 219. Въ последното се поменува единъ български пълководецъ на име *Βουλίας*, който билъ поставенъ отъ Симеона да пази известно врѣме Виза: *καὶ προσωρὴν ἐπ' αὐτῇ Βουλίαν πρὸς ἀρχὴν κατὰστῆρας* "εἶπεν (р. 194). *Ταῦτα δὲ εἰς ὅτα τῇ Βουλῇ ἐβόηται* (ib.) *ὁ παρὸς τῇ Βουλῇ, ἐκδύνηται* (р. 195). *Ὁ δὲ Βουλίας* и пр. (р. 196). „Такъ какъ Архонтъ Бузіа, начальникъ болгарскаго гарнизона въ Визѣ, былъ современникомъ Константина Багрянороднаго, то известное мѣсто въ церемоніяхъ — *πὸς ἑρῶσιν ἐ Καναρτικεῖνος*, (навърно въ оригиналѣ *ὁ καναρτικεῖνος*) *καὶ ὁ Βουλίας ταρχάνος* (Const. Porph. de Cerem. aulae Byz. II ed. Bonn) можетъ быть истолковано не въ смыслѣ условнаго обрядоваго прѣдствія, а въ приложеніи къ определенному великому“. Погрѣшно прѣдава обаче Баласчевъ *Βαζάνος* въ сѣщото житіе (синъ на св. Марія) съ *Βαанъ* (р. 200). Името е очевидно арменско (св. Марія Нова била арменка).

²⁾ Интересни бѣлѣжки за т. хаканъ у *Цайса*, ср. cit. р. 729, nota.